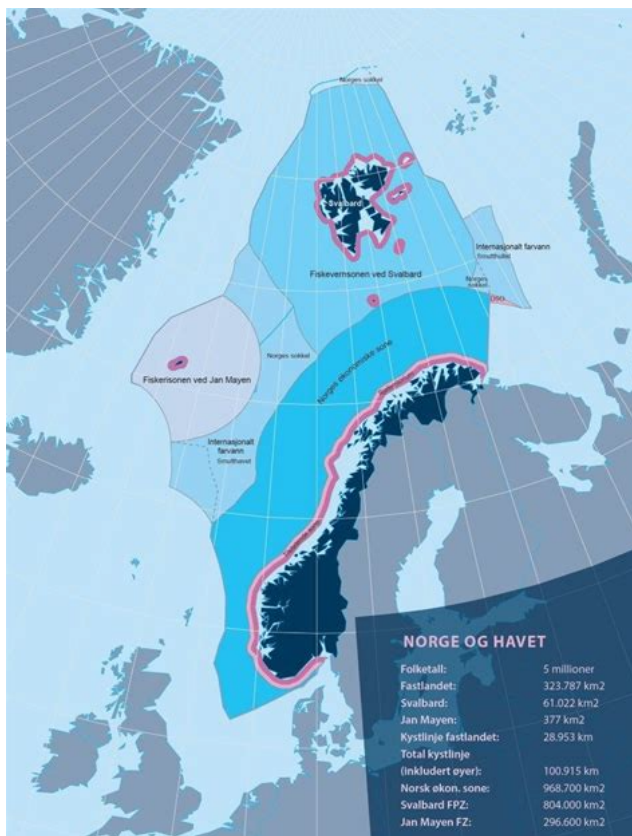

Sak 4 Fiskeflåtens betydning i geopolitikken

Innledning

Nordområdene har de siste årene fått økende internasjonal oppmerksomhet. Området er ikke bare rikt på naturressurser og økologisk mangfold, men også et geopolitisk tyngdepunkt der klimaendringer, sikkerhetspolitikk, økonomiske interesser og miljøforvaltning møtes. For Norge er nordområdene selve hjertet i nasjonal sikkerhets- og utenrikspolitikk, og det norske fiskeriet er en av de mest sentrale sivile aktørene i dette området.

Den norske havfiskeflåten opererer daglig i farvann som grenser mot internasjonale og omstridte havområder, og representerer dermed en konkret og kontinuerlig tilstedeværelse av norsk aktivitet, suverenitet og ressursforvaltning. Dette gir flåten en strategisk betydning langt utover sin økonomiske rolle.

1. Økende geopolitisk spenning i nordområdene

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa og nordområdene har endret seg dramatisk etter Russlands invasjon av Ukraina i 2022. Forholdet mellom Russland og vestlige land er nå preget av gjensidig mistillit, redusert dialog og økt militær aktivitet i nord.

Samtidig er Arktis blitt et område med økende internasjonal interesse fra aktører som EU, Kina og NATO. Dette handler både om energi, fiskeressurser, skipsfart og strategisk kontroll over Polhavet. Norge står dermed i en krevende balansegang: å bevare sikkerhet og stabilitet i nord, samtidig som landet må ivareta nasjonale næringsinteresser og suverenitetshevdelse.

I dette bildet utgjør den norske fiskeflåten en viktig del av den sivile infrastrukturen i

nordområdene – gjennom nærvær, rapportering, observasjon og økonomisk aktivitet i havområder der annen norsk virksomhet er begrenset.

2. Samarbeidet med Russland – fra suksess til sårbarhet

Fiskerisamarbeidet mellom Norge og Russland har i mer enn 40 år vært en modell for vellykket internasjonal ressursforvaltning. Gjennom Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen har landene forvaltet de store felles bestandene – særlig nordøstarktisk torsk, hyse og lodde – på et vitenskapelig og bærekraftig grunnlag.

Dette samarbeidet har sikret stabile kvoter, lav risiko for overfiske og felles overvåking av ressursene i Barentshavet. Men dagens sikkerhetspolitiske situasjon gjør dette samarbeidet mer sårbart. Dersom fiskeriatvanten mellom Norge og Russland ikke opprettholdes, vil det kunne få alvorlige konsekvenser for den biologiske bærekraften til torskbestanden og forvaltningen av ressursene i Barentshavet, samt føre til et økt behov for norsk tilstedeværelse og kontroll i nordområdene.

Et bortfall av samarbeidet kan også skape økonomisk og forvaltningsmessig uforutsigbarhet for den norske fiskeflåten, og øke risikoen for overbeskatning og uregulert fiske i internasjonale deler av Barentshavet.

3. Den norske fiskeflåten som strategisk ressurs

Den norske fiskeflåten er mer enn en næring – den er en nasjonal ressurs og en del av norsk sikkerhetspolitisk tilstedeværelse i nord. Gjennom sin daglige aktivitet bidrar flåten til å:

- Hevde norsk suverenitet og tilstedeværelse i store og værharde havområder
- Overvåke og rapportere aktivitet i havområdene
- Sikre verdiskaping, bosetting og sysselsetting i nord
- Underbygge Norges rolle som ansvarlig havnasjon og forvalter av levende marine ressurser

I en tid der de militære og diplomatiske kanalene i nord er mer anstrengte enn på flere tiår, blir den sivile og økonomiske aktiviteten til fiskeflåten enda viktigere som symbol og garantist for norsk kontroll og ansvarlig ressursforvaltning.

4. Behovet for stabile og forutsigbare rammevilkår

For å opprettholde en sterk og operativ flåte som kan ivareta denne rollen, må norske myndigheter sikre stabile og forutsigbare rammevilkår. Dette innebærer blant annet:

- Forutsigbarhet i ressursfordelingen mellom flåtegrupper
- Langsiktige og stabile kvotesystemer som gir investeringssikkerhet
- Rimelige og realistiske miljø- og klimaavgifter som støtter grønn omstilling uten å undergrave konkurranseevnen
- Rammer som gjør det mulig å opprettholde norsk eierskap, norsk drift og norsk flagg i fiskeriene

Uten slike forutsetninger svekkes både næringens økonomiske bærekraft og Norges evne til å være til stede og utøve kontroll i nordområdene.

Konklusjon

Den geopolitiske utviklingen i nord gjør at fiskerinæringen i økende grad må sees i en sikkerhetspolitisk og strategisk sammenheng. Den norske havfiskeflåten er en avgjørende

brikke i norsk tilstedeværelse og forvaltning av store havområder, og representerer en unik kombinasjon av næringsaktivitet, ressursforvaltning og nasjonal beredskap.

For å sikre dette må Norge:

- Opprettholde et faglig og forvaltningsmessig samarbeid med Russland der det er mulig
- Styrke egen forvaltningskapasitet og operative tilstedeværelse i nord
- Sikre forutsigbare og konkurransedyktige rammevilkår for flåten

En sterk og lønnsom norsk fiskeflåte er ikke bare viktig for kystsamfunnene – den er en forutsetning for Norges suverenitet, trygghet og troverdighet som havnasjon i nordområdene.

Styret innbyr årsmøtet til å fatte følgende vedtak:

Årsmøtet i Fiskebåt Nord tar innledningene fra spesialrådgiver, Jonny Helge Didriksen, Forsvaret og stortingsrepresentant, Bård Ludvig Thorheim, Høyre til orientering.

Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske og sikkerhetspolitiske interesseområde. Aktiviteten til den norske fiskeflåten representerer en kontinuerlig og legitim tilstedeværelse i nordlige farvann – avgjørende både for suverenitetshevdelse, ressurskontroll og bosetting i nord.

I en tid med økende geopolitisk spenning, større internasjonal interesse for havområdene i Arktis og raske klimaendringer, er det viktigere enn noen gang å sikre stabile rammevilkår for den norske havfiskeflåten. Flåten utgjør en del av den sivile infrastrukturen som bidrar til overvåking, beredskap og norsk nærvær i områder hvor annen aktivitet er begrenset. Samtidig er det et økende press på det tradisjonelle samarbeidet mellom Norge og Russland om forvaltningen av felles fiskebestander i Barentshavet. Dette samarbeidet har i over 40 år vært en internasjonal suksesshistorie – et eksempel på hvordan bærekraftig ressursforvaltning kan skje på tvers av grenser.

Men den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa gjør samarbeidet mer sårbart. Dersom fiskeriavtalen mellom Norge og Russland ikke opprettholdes, vil det kunne få alvorlige konsekvenser for den biologiske bærekraften til torskebestanden og forvaltningen av ressursene i Barentshavet, samt føre til et økt behov for norsk tilstedeværelse og kontroll i nordområdene.

Fiskebåt Nord mener at fiskeflåten må anerkjennes og behandles som en strategisk ressurs for nasjonen. En sterk og operativ flåte er avgjørende for at Norge kan ivareta både nasjonale og internasjonale forvaltningsforpliktelser, og samtidig sikre norsk nærvær i et stadig viktigere havområde.

For å sikre dette er det avgjørende at norske myndigheter opprettholder stabile og forutsigbare rammevilkår for flåten, både når det gjelder fordelingen av fiskeressursene og øvrige driftsvilkår – herunder avgiftsnivå, miljø- og klimaordninger og de samlede økonomiske rammene for norsk fiskerinæring.